

Välikirjoitus kaupunginhallitukselle 27.1.2025**Kaupunkitasoisen toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2022–2025 tavoitteet ja esimerkkejä toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi****Taustaksi**

Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022–25 hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 28.2.2022. Tuolloin kaupunginhallitus päätti myös välikirjoituksen tekemisestä.

Suunnitelma koostuu kolmesta osasta:

- Työn kehykset (osa 1; sivut 7–24)
- Toiminnallinen suunnitelma (osa 2; sivut 25–67)
- Henkilöstöpoliittisen suunnittelun kuvaus (osa 3; sivut 68–80).

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma käsittelee Vantaan kaupungin palveluja ja päätöksentekoa. Kaupungin henkilöstön keskinäiseen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä henkilöstöpoliittinen työ ei kuulu tämän välikirjoituksen piiriin.

Maamme lainsäädännön mukaisesti tasa-arvotyö on toimintaa sukupuolten tasa-arvon toteutumiseksi ja yhdenvertaisuudella tarkoitetaan ikään, alkuperään, vakaumukseen, vammaisuuteen jne. liittyvää syrjimättömyyttä (ks. YvL 8 §) ja yhdenvertaisuuden edistämistä kaikessa toiminnassa.

Tässä välikirjoituksessa kerrotaan toiminnalliseen suunnitelmaan perustuvia toimenpiteitä vuosina 2022–24. Toimenpiteet tai teot ovat esimerkkejä siitä, mitä erilaisissa palveluissa tehdään. Ensimmäinen kerrotaan aihepiiri ja tavoite, ja sen jälkeen listataan suunnitelmassa olevat toimenpiteet kyseisen tavoitteen toteutumiseksi.

Luottamushenkilöiden toiminta (suunnitelman luku 2.1.1)**Tavoite:**

Poliittiset luottamushenkilöt edistävät toiminnassaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Toimenpide:

Sitoutuminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen strategiassa ja strategiaan pohjautuvassa päätöksenteossa.

Voimassa olevassa kaupunkistrategiassa sitoutuminen on ilmaistu Vantaan arvojen yhteydessä. Asia on mukana uuden strategian valmistelutyössä.

17.1.2025

VD/
433/00.01.02.00/2025

Valtuutetut ovat tehneet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön liittyviä valtuustoaloitteita. Useita arvioinnin lajeja sisältävään ennakoivaan vaikutusten arviointiin eli evaamiseen sisältyy päätösesityksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia. Kaupungin evaamismallin luominen on aloitettu syksyllä 2024. Lapsivaikutusten arviointi on päätetty aloittaa osana Lapsiystävällinen kunta -työtä.

Toimenpide:

Kaupunginvaltuusto, -hallitus, lautakunnat, nuorisovaltuusto ja vaikuttajatoimielimet saavat tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja ihmisoikeuksiin liittyvää perehdytystä ja koulutusta.

Päästötoimielimet ja vaikuttajatoimielimet saivat perusperehdytyksen keväääseen 2023 mennessä. Vaikuttajatoimielinten kokouksissa ja tilaisuuksissa on kuultu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasiantuntijoita eri aiheista ja niiden jäsenet saavat tietoa oman alansa seminaareista, raporteista ja tutkimuksista.

Toimenpide:

Sanoutuminen irti vihapuheesta ja turvallisemman yhteisen tilan varmistaminen Vantaan poliittisten luottamushenkilöiden eettisten periaatteiden avulla.

Vantaan kaupungin luottamushenkilötoiminnan eettiset periaatteet hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 23.5.2022. Ne esiteltiin toimielimille syksyllä 2022 ja ne löytyvät extranetin etusivulta.

https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaan%20kaupungin%20luottamushenkil%C3%B6toiminnan%20eettiset%20periaatteet_0.pdf

Viranomaisen velvollisuus edistää tasa-arvoa (suunnitelman luku 2.1.2)

Tavoite:

Vantaan kaupunki syventää toiminnallisen tasa-arvotyön tekemistä päätöksenteossaan ja kaikissa palveluissaan.

Toimenpide:

Jokainen toimiala ja palvelualue määrittelee omat tärkeimmät tasa-arvotyön kohteensa ja toimensa tämän kaupunkitasoisen suunnitelman perustalta.

Toimialojen johtoryhmät määrittivät omat tasa-arvotyön tärkeimmät kontekstinsa vuoden 2022 aikana: kaupunkistrategia ja johto: vastuullisuustyö, viestintä, työllisyyspalvelut (6.4.2022) kaupunkiympäristö: tilojen ja alueiden turvallisuustyö, liikkumismuotojen ja liikennejärjestelmän kehittäminen (18.5.2022) kaupunkikulttuuri ja hyvinvointi: turvallisuustyö, hyvinvointityö, tilaisuuksien järjestäminen (29.11.2022) kasvatus ja oppiminen: turvallisemman tilan periaatteet, someturva, koulujen ja oppilaitosten tasa-arvosuunnittelu, kouluterveyskysely, sukupuolten eriytyminen koulutuksessa (29.11.2022). Palvelualueilla ja -yksiköissä on näiden priorisoitujen

kohteiden lisäksi kehittämistoimenpiteitä ja yksittäisiä tekoja, jotka liittyvät niiden peruspalveluihin.

Toimenpide:

Kaikessa strategisessa suunnittelussa ja ohjelmatyössä on velvoite ottaa huomioon tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Kaikille strategiaryhmille on asetettu läpileikkaavaksi tavoitteeksi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Kattava edistämisvelvoite tuodaan esiin talousarvion valmisteluohjeissa. Vastuullisuustyössä sosiaalisesti kestävä kehityksen osuuteen on saatu integroitua useita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussisältöjä.

Toimenpide:

Vakiinnutamme talousarviotyöhömmä sukupuolitietoisesta budjetoinnin menetelmän käytön toimialojen vuonna 2021 käynnistämien kohteiden avulla.

Sukupuolitietoinen budjetointi on tasa-arvotyön menetelmä, jossa tarkastellaan sitä, miten sukupuolet tosiasiallisesti käyttävät tarjolla olevia palveluja ja onko jossakin palvelussa syrjintää resursoinnissa tai sijaa sukupuolitietoisille kehittämistoimenpiteille. Toimialojen vuonna 2021 ilmoittamat kohteet ovat:

- oppimisen ja opiskelun tuki / kasvun ja kehityksen tuki (kaso)
- harrastaminen (kaku)
- joukkoliikenne (kato)
- peruspalvelujen käyttö (sosiaali- ja terveystoimi, joka oli kaupunkiorganisaatiossa vuoden 2022 loppuun).

Toimialat saivat perehdytystä sukupuolitietoisesta talousarviotyöskentelyn menetelmästä johtoryhmiinsä, kehittämispäiviinsä ja osoittamilleen vastuuhenkilöille vuonna 2022. Koordinointivastuu määriteltiin toimialojen yhteiselle talous- ja strategiafoorumille.

Toimenpide:

Teemme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoista turvallisuustyötä.

Esimerkiksi sukupuolella, iällä ja alkuperällä on suuri merkitys turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Kaupunkiturvallisuustiimin toiminnassa sukupuolitietoisuus on keskeinen periaate ja tämä on kirjattu turvallisuussuunnitelmaan. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusaiheita käsitellään turvallisuussuunnittelun ohjausryhmän kokouksissa, blogikirjoituksissa ja turvallisuuskyselyssä kuntalaisille. Vantaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoista turvallisuustyötä on esitelty Kuntamarkkinoilla 2022 sekä erilaisissa valtakunnallisissa verkostoissa ja webinaareissa. Sosiaalista mediaa voidaan käyttää syrjintään, kiusaamiseen ja muihin yksilön ja ihmisryhmän turvallisuutta uhkaaviin tarkoituksiin. Kouluissa ja oppilaitoksissa on otettu käyttöön someturva ja sitä on markkinoitu laajasti oppilaiden, huoltajien ja henkilöstön käyttöön.

<https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/turvallisuus-ja-varautuminen/turvallisuussuunnitelma>
<https://www.someturva.fi/>

Toimenpide:**Sisällytämme sukupuolinäkökulman tilastoihin, esitysmateriaaleihin ja esityksiin.**

Tasa-arvotavoitteen sisältävään suunnitteluun tarvitaan tilastoja sukupuolittain, laadullista tietoa esimerkiksi tutkimuksista, tiedon tulkintaa oman työn kannalta ja yhteistä näkemystä tasa-arvohakuisesta toiminnasta. Velvoite sukupuolinäkökulman sisällyttämisestä tiedon tuotantoon ja käyttämiseen on tuotu esiin muun muassa johtoryhmille, uusien avainasiantuntijoiden perehdytyksessä ja monenlaisissa koulutuksissa, mutta kattavaan sukupuolinäkökulmaan tilastoissa ja asiantuntijoiden esityksissä on vielä matkaa.

Toimenpide:**Hyödynnämme hankkeiden tarjoamat mahdollisuudet paremmin.**

Kaikissa EU-(osa)rahoitteisissa hankkeissa sukupuolen merkityksen arvioimiseen ja tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistämiseen on jo lähtökohtaisesti velvoitteet EU:sta. Usein sukupuoli ja erilaiset yhdenvertaisuusperusteet nähdään hakuvaiheessa ja hanketoteutuksessa kuitenkin kapeasti, esimerkiksi vain hankehenkilöstön sukupuoli- ja ikäjakaumana, eikä hankkeiden tarjoamia tasa-arvon edistämismahdollisuuksia käytetä tämän takia tehokkaasti hyväksi. Varsinaisia tasa-arvohankkeita ei ole ollut tämän väliraportin ajanjaksolla. Määrätietoinen integrointityö suuriin hankkeisiin ei ole lähtenyt vielä käyntiin.

Toimenpide:**Tunnistamme ja huomioimme koronaviruksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset pandemian hoidossa ja jälleenrakennustyössä.**

Covid-pandemialla oli välittömiä ja välillisiä vaikutuksia mm. hoiva-alan ja opetuksen ammattiryhmien työhön ja asiakkaisiin, pienrytityjen toimeentuloon, kieli- ja kulttuurivähemmistöihin, hyvinvointiin ja lähisuhdeväkivaltaan. Vieraskielisten korkeisiin sairastumislukuihin vastattiin tehostetulla omakielisellä tiedottamisella suojautumisesta ja rokottautumisesta. Koronavalmiusryhmä seurasi pandemian aikana sairastavuutta ja sen muutoksia myös sukupuolen mukaan. Tällainen tieto antoi osaltaan osviittaa tautitilanteen kehittymisestä. Erityiseen jälleenrakennustyöhön ei pandemian jälkeen ryhdytty.

Toimenpide:**Määrittelemme ja käynnistämme sukupuolten eriytymistä lieventäviä toimenpiteitä.**

EU-maiden vertailussa Suomessa vallitsee erittäin vahva sukupuolten eriytyminen (segregaatio) koulutuksessa ja työelämässä. Kuntatyön keinoja lieventää eriytymistä ovat esimerkiksi

tietoisuuden lisääminen eriytymisestä ja sen vaikutuksista; päiväkotilasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja työnhakijoiden rohkaiseminen kaikenlaisten harrastusten, oppiaineiden ja ammattien valitsemiseen sekä ennakkoluuloton asiakkaiden ohjaus työllisyyspalveluissa. Työ on alkanut vuonna 2024 keskustelevilla vierailuilla mm. kaikkiin kasvatukseen ja opetuksen johtoryhmiin. Eriytymistä lieventäviä toimenpiteitä tullaan integroimaan palveluihin, joissa on parhaat mahdollisuudet lieventää eriytymistä.

Tasa-arvon edistäminen kouluissa ja oppilaitoksissa (suunnitelman luku 2.1.3)

Tavoite:

Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimialan työ on sukupuolitietoista ja tasa-arvoon pyrkivää.

Toimenpide:

Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla tavoitellaan johtoryhmän tahdon mukaisesti tasa-arvon toimintakulttuuria.

Toimialan johtoryhmä on asettanut pysyvän työryhmän, jonka tehtävänä on edistää, seurata ja tukea koko toimialan ja palvelualueiden (varhaiskasvatus, perusopetus, toinen aste, ruotsinkielinen toiminta ja yleishallinto) tasa-arvotyötä. Myös yhdenvertaisuusperusteet huomioidaan tasa-arvotyöryhmän työskentelyssä moniperusteilla tarkastelulla.

Toimenpide:

Koulut ja oppilaitokset siirtyvät lakisääteisten suunnitelmiansa teossa käyttämään yhteistä vantaalaista suunnittelupohjaa.

Yhteinen suunnittelupohja esiteltiin opettajien kaupunkitasoisessa etäpäivässä 25.1.2023. Asiasta annettiin lisäkoulutusta 29.3.2023 ja koulut valmistivat suunnitelmansa syyskuuhun 2023 mennessä. Oppilaitosten (lukiot ja Varia) suunnitelmat vietiin tiedoksi kasvatuksen ja oppimisen lautakuntaan 4.6.2024.

Toimipaikkakohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ovat uudistuksen myötä nyt saatavilla koulujen ja oppilaitosten nettisivuilla, opinto-oppaassa, hyvinvointikansiossa ja/tai henkilöstön intrasivuilla. Myös oppilaiden ja opiskelijoiden suunnitteluosallisuudessa on tapahtunut positiivista kehitystä.

Lisäksi varhaiskasvatuksen jokaisessa toimintayksikössä on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma toimintakaudesta 2023–24 lähtien ja nämä suunnitelmat tullaan päivittämään kahden vuoden välein.

Toimenpide:

Määrällisen ja laadullisen tasa-arvotiedon hankkimista ja hyödyntämistä parannetaan edelleen.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala on kehittänyt työnsä tueksi Power BI -alustalle näkymiä, joissa on eritelty sukupuolen mukaan tilastoja sekä perusopetuksesta että lukiosta. Toisen asteen

tietotuotannossa kaikki tieto tuotetaan juridisen sukupuolen mukaan. Koulut ja oppilaitokset hankkivat oman paikallisen suunnittelunsa tueksi tietoa etenkin Kouluterveyskyselystä ja omin kyselyin.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa hyvinvoinnin työryhmä on toteuttanut syksyllä 2024 kaikissa toimipaikoissa oppilaille ja opiskelijoille kyselyn, josta saadaan laadullista tietoa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2025–27 laadintaan. Vastaukset nostavat esiin tarpeen kehittää keskinäisen kunnioituksen toimintatapoja ja hillitä syrjivää kielenkäyttöä. Kyselystä saatiin myös arvokasta tietoa turvattomista paikoista ja tilanteista.

Toimenpide:**Sukupuolitietoisen budjetoinnin toimintatavan omaksuminen.**

Sukupuolitietoinen budjetointi on tasa-arvotyön menetelmä, jossa tarkastellaan resurssien käytön jakautumista sukupuolten välillä ja tehdään tarvittaessa perusteltuja tasa-arvohakuisia muutoksia jonkin toiminnan toteuttamiseen. Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla tarkastelun kohteena on kasvun ja kehityksen tuki varhaiskasvatuksessa sekä oppimisen ja opiskelun tuki koulussa. Työ on pitkäjänteistä ja valmiita ratkaisuja tukitoimien yli- tai alikohdentumiseen sukupuolittain ei ole saatavilla.

Syrjimättömyys sukupuolen perusteella (suunnitelman luku 2.1.4)

Tavoite:

Tunnistamme sukupuoleen perustuvaa syrjintää, mukaan lukien häirintää ja seksuaalista häirintää, kaikilla työmme osa-alueilla saadaksemme kaikki syrjinnän muodot loppumaan välittömästi.

Toimenpide:

Syrjinnän vastaisessa työssämme käsittelemme syrjinnän eri muotoja.

Syrjintää on välitön tai välillinen syrjintä, ohje tai käsky syrjiä, häirintä sekä vammaisten henkilöiden kohdalla kohtuullisten mukautusten epääminen. Lisäksi on tunnistettu muun muassa rakenteellista, läheis- ja oletussyrjintää sekä rasismia sen monine ilmenemismuotoineen. - Syrjinnän muotoja käsitellään uusien johtajien, esihenkilöiden ja asiantuntijoiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön perehdytyksissä ja henkilöstön koulutustilaisuuksissa soveltavasti koulutuksen teeman tai aiheen mukaan.

Häirinnän vastaista puuttumisvelvoitetta on vahvistettu lakiteitse. Esimerkiksi koulu syyllistyy kiellettyyn syrjintään, mikäli se ei puutu tietoonsa tulleeeseen oppilaan häirintään.

Yhdenvertaisuuslain muutosta on käsitelty rehtorien koulutuspäivässä 3.8.2023.

Toimenpide:

Kuulemme järjestöjä ja teemme niiden kanssa yhteistyötä sukupuoleen perustuvan syrjinnän vastaisessa työssä.

Järjestöillä on osaamista tuoda esiin syrjinnän muotoja (ks. edellinen kohta), joita emme itse useinkaan tunnista omassa toiminnassamme. Sukupuoli on yksi syrjinnän peruste, johon usein liittyy samanaikaisesti muita syrjintäperusteita (ikä, alkuperä, uskonto, vammaisuus jne.). Järjestöjä kuullaan etenkin vaikuttamistoimielimissämme. Erilaisissa koulutuksissa ja keskusteluissa saavat eniten tilaa yhdenvertaisuusperusteet, etenkin alkuperä, kieli ja uskonto. Kuulemisen kehittäminen nimenomaan sukupuolisyrjinnän eri muodoista on tarpeen.

Toimenpide:

Kysymme vastaajien ja tutkittavien kokemuksia syrjinnän eri muodoista kyselyissä ja tutkimuksissa.

Vastaajaan itseensä kohdistuneesta tai hänen havaitsemastaan syrjinnästä jossakin palvelussamme kysytään joissakin kyselyissä, esimerkiksi turvallisuuskyselyssä ja pks-lukiokyselyssä. Laajaan tai kattavaan kysymiseen ei ole päästy siksi, että kyselyjen ja tutkimusten tekemistä ei ohjeisteta eikä koordinoita kaupunkitasoisesti; lisäksi kyselyjen ja tutkimusten toteuttajat ovat usein organisaatiomme ulkopuolisia toimijoita emmekä voi yleensä vaikuttaa kysymyksiin tai tutkimussuunnitelmiin.

Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy (suunnitelman luku 2.1.5)

Tavoite:

Ennaltaehkäisemme sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää.

Toimenpide:

Sukupuolen moninaisuus sisältyy tasa-arvokoulutuksiimme.

Tasa-arvolain mukaan viranomaisella on velvoite edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyvää syrjintää. Tasa-arvokoulutuksia on toteutettu pääasiassa viestinnän sekä kasvatuksen ja oppimisen toimialan henkilöstölle. Jälkimmäisessä keskeinen yhteistyökumppani on Rauhankasvatusinstituutti, jonka koulutuksissa sukupuolen moninaisuus käsitellään tavoitteella, että koulutettavat osaavat ottaa asian omassa työssään huomioon ikätasoisesti.

Toimenpide:

Annamme asukkaalle ja asiakkaalle mahdollisuuden määritellä oman sukupuolensa itse.

Laki sukupuolen vahvistamisesta tuli voimaan 3.4.2023 ja täysi-ikäinen henkilö voi lakiuudistuksen myötä korjata väestötietojärjestelmään omalla ilmoituksellaan sukupuolensa vastaamaan hänen sukupuoli-identiteettiään. Järjestelmässä sukupuolia on edelleen kaksi (mies/nainen). Kunnan palveluihin mies- tai naissukupuoli tulee yleensä "valmiina" henkilöä koskevissa tiedoissa sekä yksilötasoa laajemmin tilastoissa.

Sukupuolen itsemäärittelyä tukevia toimia kuntatyössä ovat esimerkiksi henkilöstön tietotaitojen lisääminen sukupuolivähemmistöistä, useiden vaihtoehtojen (nainen/mies/muu/en halua vastata) tarjoaminen anonyymien kyselyjen taustatietoja varten ja oppilaan, opiskelijan tai asiakkaan kutsuminen etunimellä, jota hän haluaa itsestään käytettävän. Koulujen ja oppilaitosten tasa-arvosuunnittelussa käsitellään sukupuoli-identiteettiä ja sukupuolen ilmaisuun liittyvää syrjimättömyyttä.

Uusi laki: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230295>

Toimenpide:**Teemme yhteistyötä sateenkaarijärjestöjen kanssa.**

Sateenkaariyhteistyömme koostuu pääasiassa henkilöstön koulutustoiminnasta, järjestöjen seminaareihin osallistumisesta sekä niiden neuvontapalvelujen käytöstä. Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala on järjestänyt vuosittain Helsinki Prideen aikaan kaupungin tapahtumia. Helsingistä ja Espoosta poiketen Vantaa ei ole Helsinki Prideen virallinen kumppani.

Toiminnallinen yhdenvertaisuustyö: syrjimättömyys (suunnitelman luku 2.2.1)

Tavoite:

Olemme syrjimättömiä omassa toiminnassamme ja puutumme muiden toteuttamaan syrjintään sitä havaitessamme.

Toimenpide:

Teemme yhteistyötä kaupunkiorganisaation sisällä sekä kaupunkina kansallisten viranomaisten sekä valtakunnallisten ja paikallisten yhdenvertaisuutta edistävien järjestöjen kanssa syrjinnän havaitsemiseksi omassa toiminnassamme.

Vantaa tekee jatkuvaa aktiivista yhteistyötä yhdenvertaisuutta edistävien tahojen kanssa. Organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä erityisen tärkeitä ovat poikkihallinnolliset työryhmät eri tarkoituksia varten. Ulkoisessa yhdenvertaisuustyössä tärkeimpiä kumppaneitamme ovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, valtioneuvoston kanslian ja oikeusministeriön yhdenvertaisuusviranomaiset, EU-rahoitteiset yhdenvertaisuushankkeet, Romaniasiain neuvottelukunta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Kuntaliitto, suuret kaupungit sekä monenlaiset (keskus)järjestöt ja yhdistykset. Yhteistyön muotoja ovat esimerkiksi yhteiset keskustelut ja tilaisuudet, tiedon jakaminen ja materiaalien levittäminen, vierailut, neuvonta, verkostot, työryhmät ja yhteinen kampanjointi. Vantaa saa yhteistyöstä hyödynnettävissä olevaa tietoa ja kontakteja omaan syrjimättömyystyöhönsä. Vantaalla on myös annettavaa muille aktiivisen yhdenvertaisuustyönsä ja monimuotoisen väestönsä myötä.

Toimenpide:

Parannamme osaamistamme väkivaltaisesta radikalisaatiosta ja ekstremismistä.

Kaupunkiturvallisuustiimi toteutti vuonna 2021 oikeusministeriön tuella RAD-hankkeen, jonka avulla hankittiin turvallisuustyöhömmä asiantuntemusta ja koulutettiin kaupungin henkilökuntaa sekä sidosryhmiä tunnistamaan ja ennalta ehkäisemään väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia. Työtä on tämän jälkeen pidetty yllä ja syvennetty yhteistyössä alan erityisosaajien kanssa (mm. sisäministeriö, THL, poliisi ja akateeminen tutkimus). Tuorein henkilöstökoulutus toteutetaan tammikuussa 2025 ja siihen pääkouluttaja tulee Kuntaliitosta.

Kuntaliiton selvitys: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2024/2288-selvitys-radikalisoitumisen-ja-vakivaltaisen-ekstremismin-ennaltaehkaisevasta> .

Toimenpide:

Edistämme antirasistista toimintaa kaikissa palveluissamme.

Antirasistinen toiminta tarkoittaa aktiivista rasismia vastaan toimintaa sekä puuttumista tilanteissa, joissa ilmenee rasismia. Vantaa osallistui oikeusministeriön ja yhdenvertaisuusvaltuutetun Olen antirasisti -kampanjaan keväällä 2022. Antirasistista toimintatapaa on edistetty sen jälkeen etenkin kasvatuksen ja oppimisen toimialalla sekä kaupungin viestinnässä.

Rasismi ja siihen puuttuminen tai puuttumattomuus on ollut Suomessa mediahuomion ja kansalaiskeskustelun kärkiaiheita viimeiset pari vuotta. Elokuussa 2023 valtioneuvosto antoi tiedonannon rasismista ja yhdenvertaisuudesta ja elokuussa 2024 Orpon hallitus aloitti Me puhumme teoin -kampanjan, jolla se kutsuu kaikki yhteisöt sitoutumaan rasismia vastustamiseen konkreettisilla teoilla. Vantaa lähti kampanjaan mukaan ensimmäisten toimijoiden joukossa syyskuussa 2024. Kaupunginjohtajamme osallistui pääministeri Orpon pyöreän pöydän keskusteluun rasismista 18.3.2024.

Valtioneuvoston kampanja: <https://toimirasismiavastaan.fi/>

Vantaan kaupungin sitoumus: <https://sitoumus2050.fi/toimenpidesitoumukset#/details/905792>

Viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (suunnitelman luku 2.2.2)

Tavoite:

Teemme yhdenvertaisuuden toteutumisen arviointia ja toteutamme yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä kaikissa palveluissamme.

Toimenpide:

Yhdenvertaisuuden edistämisen velvoite koskee kaikkia palvelujamme.

Tarve yhdenvertaisuuden edistämiseksi ei rajaudu vain joihinkin usein keskustelussa oleviin palveluihin. Edistämismuutokset kerrotaan strategiassamme (ks. Vantaan arvot). Velvoitteesta keskustellaan, kun uusia johtajia, päälliköitä ja asiantuntijoita perehdytetään Vantaan

yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöhön. Edistämismittauksen kertominen sisältyy myös kaikkien uusien työntekijöiden verkkoperehdytykseen.

Toimenpide:**Kehitämme digitaalista saavutettavuutta.**

Parhaimmillaan digitaaliset palvelut ovat syrjimättömiä ja jopa yhdenvertaisuutta edistäviä, mutta nämä tavoitteet eivät toteudu ilman yhdenvertaisuustyötä niiden kehittämisessä ja toteuttamisessa. Viestinnän ja palvelujen saavutettavuudesta on olemassa runsaasti tietoa, ohjeita ja työkaluja.

Vantaa.fi -sivusto kokonaisuudistettiin keväällä 2022 ja keskeinen syy uudistamiseen oli nimenomaan saavutettavuus. Sen toteutumista seurataan Siteimprove-työkalulla, josta näkee suoraan tekniset saavutettavuusongelmat. Loppuvuodesta 2024 Vantaan saavutettavuuden score oli 88, joka on parempi kuin julkisella sektorilla keskimäärin (86). Vantaa.fi -verkkopalveluun avattiin loppuvuodesta 2023 myös selkokieliset sivut. Selkosisällöt palvelevat erityisesti kävijöitä, joilla on haasteita yleiskielisen sisällön kanssa esimerkiksi iän, kielen, vamman tai sairauden vuoksi. Keväällä 2023 nettisivuillamme asennettiin Google translator -käännöstyökalu, jonka avulla kävijä voi kääntää sisällön haluamalleen kielelle. Kielivaihtoehtoja on yli 100. Vantaa voitti keväällä 2024 Kuntaliiton vuoden viestintäteon SM-kilpailussa kultamitalin selkokielisestä viestinnästään. Kuntaliiton opas: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/saavutettavuusopas>

Toimenpide:**Varmistamme Suomen romanien huomioimisen yhdenvertaisuuden edistämisessä.**

Romanien syrjintä on vaikea ihmisoikeusongelma. Vantaalla asuu romanien järjestöjen arvioiden mukaan paljon romaneja, mahdollisesti jopa neljäsosa kaikista Suomen romaneista. Kuntatyö on keskeisessä roolissa Suomen romanipoliittisessa ohjelmassa. Yhdenvertaisuuden edistämisen keskiössä on Vantaan paikallisromanityöryhmän työ. Poikkihallinnollinen kaupungin ylläpitämä työryhmä mahdollistaa romaniaktivistien ja kaupungin toimialojen säännöllisen kohtaamisen, vapaamuotoisen keskustelun sekä kehittämis ehdotuksien lähettämisen palveluihin moninaisista aiheista. Paikallisromanityöryhmän aktiivisen työn ansiosta Vantaata myös kuullaan paljon romaneihin liittyvistä asioista, mukaan lukien syrjinnästä ja syrjimättömyydestä.

Suomen romanipoliittinen ohjelma: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164620>

Toimenpide:**Rakennusten ja tilankäytön suunnitteluun otetaan työn alusta saakka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulma.**

Etenkin vammaiset ihmiset huomioivan saavutettavuuden ja esteettömyyden lisäksi rakennusten ja tilojen suunnittelussa on osa-alueita, joilla voidaan edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Integrointia rakennus- ja tilasuunnitteluun ei ole vielä aloitettu, mutta turvallisuustyön kautta on jo saatu esiin monenlaisia näkökulmia.

Toimenpide:

Teemme yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioissa yhteistyötä Vantaa-Kerava- hyvinvointialueen kanssa.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtymisellä kunnasta hyvinvointialueelle 1.1.2023 on ollut Vantaalla vaikutuksia kummankin osapuolen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitteluun. Myös yhteistyö on nyt erilaista, koska väliin on tullut hallintoraja. Kaupunkitasoista yhdenvertaisuustyön yhteistoimintaa on saatu toistaiseksi aikaan lähisuhdeväkivallan vastaisessa työssä sekä ihmiskaupan tunnistamisessa ja torjunnassa.

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (suunnitelman luku 2.2.3)

Tavoite:

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala tekee moniperusteista ja osallistavaa yhdenvertaisuustyötä.

Toimenpide:

Kiinnitämme huomiota yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperusteiden yhteisvaikutuksiin etenkin moninkertaisesti heikomman aseman havaitsemiseksi.

Koulutuksellista tasa-arvoa haastaa alueiden eriytyminen (segregaatio), joka näkyy etenkin suurten kaupunkien päiväkodeissa ja kouluissa. Yhteinen koulu -hankkeessa 2022–25 kootaan yhteen toimintamuotoja tukemaan hankkeessa määriteltujen alueiden oppilaiden koko opintopolkua. Segregaation vähentäminen on vahvasti esillä myös Vantaan kaupunkistrategiassa. Yhteinen koulu -toimintamalli: <https://yhteinenkoulu.fi/>.

Toimenpide:

Vahvistamme lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelussa.

Kaikissa varhaiskasvatuksen toimipisteissä on laadittu turvallisemman tilan periaatteet yhdessä lasten kanssa vuodesta 2023 eteenpäin. Kouluissa oppilaiden osallisuus suunnitteluun on lisääntynyt osallistamisen ansiosta. Toisella asteella on järjestetty yhdenvertaisuuspaneeleita ja työpajoja.

Toimenpide:

Toimiala kuulee nuorisovaltuustoa keskeisten uudistusten valmisteluvaiheessa.

Erityisesti toisen asteen koulutus kuulee suunnittelussaan nuorisovaltuustoa; esimerkiksi aloituspaikkojen määrästä toisen asteen koulutuksessa sekä lukiolain ja ammatillisen koulutuksen lakimuutoksista pyydettiin nuorisovaltuuston lausunnot.

Toimenpide:

Oppilaiden arviointeja eri kouluissa on yhdenmukaistettu luomalla arviointikriteerit 9. lk ja 6.lk. Seuraamme näiden arviointikriteerien vaikutusta yhdenvertaisen arvioinnin toteutumiseen.

Opetushallituksen määrittämät kansalliset 6.lk:n arviointikriteerit otettiin käyttöön keväällä 2024 ja 9.lk:n päättöarvioinnin kriteerit jo keväällä 2021. Molempiin kriteereihin on järjestetty koulutusta perusopetuksen OPS-tutoreiden ja asiantuntijoiden sekä Opetushallituksen toimesta.

Toimenpide:

Käytämme opetuslautakunnan hyväksymiä seuloja 2. lk ja 7. lk osaamisen kartoittamiseksi lukemisessa ja matematiikassa. Seulojen avulla voidaan tukea oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia saada tukea ja kohdentaa tukea sitä eniten tarvitseville oppilaille.

Perusopetuksessa on käytetty digitaalista Lukuseulaa syksystä 2020 2.lk:n ja 7.lk:n lukutaidon arvioinnissa. Koululla on ollut käytössä omia seuloja matematiikan taitojen arvioinnissa. Syksyllä 2022 käynnistettiin digitaalisen matematiikkaseula Funan käyttö 3. ja 7.lk:n matematiikan taitojen seulonnassa. Kummankin seulan tuloksia on hyödynnetty oppilaiden tuen tarpeen arvioinnissa ja tuen suuntaamisessa.

Toimenpide:

Jalkautamme vammaisten oikeuksien yleissopimuksen toimialan kaikkiin palveluihin.

Vammaisopetuksen verkko on laajentunut perusopetuksessa ja vammaisopetuksen luokkia on lisätty kasvavan oppilasmäärän vuoksi. Yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa on huolehdittu vammaisten lasten päivä- ja lomatoiminnasta. Perusopetuksen asiantuntija osallistuu aktiivisesti vammaisneuvoston toimintaan. Uusissa koulurakennuksissa huomioidaan entistä paremmin vammaisten lasten tarpeet ja osallistumisen mahdollisuudet.

Toimenpide:

Huomioimme opetuksessa yhdenvertaisuuteen liittyvät teema- ja liputuspäivät (romanien kansallispäivä, lapsen oikeuksien päivä, ihmisoikeuksien päivä jne.).

Kansainvälisten teemapäivien huomioonlaajuutta ei ole selvitetty. Liputuksen laajuudessa ja liputuspäivissä esiintyy koulu- ja oppilaitoskohtaista vaihtelua.

Toimenpide:

Otamme täysimääräisesti käyttöön Opetushallituksen ohjeet uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisestä.

Opetushallituksen ohjeistus uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisestä ja uskonnon opetuksen järjestämisestä on täysimääräisesti käytössä. Uskonnon opetuksen järjestämisen tapoja tarkennettiin koulutulokkaiden aloittaessa koulun vuonna 2023.

Toimenpide:

Kieli- ja kulttuuritietoista ja katsomustietoista pedagogiikkaa edistetään kaikilla palvelualueilla opetussuunnitelman pohjalta.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuskehittämisryhmä huolehtii kieli- ja katsomustietoisien pedagogiikan edistämisestä toimialalla. Vuonna 2023 laadittiin ja hyväksyttiin monikielisten oppilaiden oppimisen kehittämisohjelma, jossa on toimenpiteitä toimialan laajuudelta vuosille 2024–27.

Toimenpide:

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan moninaiset perheet varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti.

Päiväkodin johtajille on järjestetty mm. perheiden moninaisuutta käsittelevää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokoulutusta 26.5.2023.